

ՍՐԲՈՑ ԹՎՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՈՒՆԸ ԿՈՒՆԿՆՈՐ ՃԵՄԱՐԱՆՈՒՄ

Հոկտեմբերի 18-ին, հինգշաբթի օր, երեկոյան ժամը 4-ին, Հոգևոր ճեմարանի հանդիսութեանց զահլիճում, նորին Ս. Օծուկյուն Վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահութեան տակ, ճեմարանի ուսանողութեան կողմից կազմակերպվեց գրական-գեղարվեստական երեկույթ՝ նվիրված մեր սուրբ թարգմանիչ վարդապետների՝ Ս. Մեսրոպի, Նղիշի, Մովսես Քերրոյի, Գալիբ Աննադր փիլիսոփայի, Գրիգոր Նաեկացու և Ներսես Շնորհալու խնկիկի հիշատակին:

Որոշյալ ժամին Հոգևոր ճեմարան ժամանեց նորին Ս. Օծուկյուն Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցութեամբ Տ. Նղիշի և Տ. Սահակ արքեպիսկոպոստների, Մայր Աթոռի ամբողջ միաբանութեան և պաշտօնեություն:

Ճեմարանի բակում Վեհափառ Հայրապետը դասախոսների և ուսանողութեան կողմից զիմաստովեց ծափահարություններով և առաջնորդվեց զահլիճ:

Թարգմանչաց սուրբ հիշատակին նվիրված գրական-գեղարվեստական երեկույթը բացվեց ճեմարանի նվազագիծի կողմից նվազված Հայկական ՍՍԻ Պետական հիմնով և Նրզախամբի կողմից երգված սուրբ թարգմանչաց հատուկ «Որբ զարգարեցին տնօրինարար» շարականով:

Ապա ճեմարանի դասախոս պ. Արքուն Հատիտյանը հանդես եկավ թարգմանիչ վարդապետների հիշատակին նվիրված բացման խոսքով:

«Մեր ազգային-եկեղեցական տոների շարքում առանձնահատուկ հանդիսութեամբ

և կարևորութեամբ է տոնվել միշտ մեր եսամեծ թարգմանիչ վարդապետների խնկիկի հիշատակը: Թարգմանիչ վարդապետների կրախտիքը շատ մեծ է մեր գրականության և մշակույթի ստեղծման, զարգացման և պահպանման բնագավառում:

Մեր ժողովուրդը, որպես աշխարհի հնագույն ժողովուրդներից մեկը, անցել է մշակույթի երկար ճանապարհ: Այդ ճանապարհի վրա մեր մեծ թարգմանիչ վարդապետները մի հոգևոր անկրկնելի գանձ ժառանգություն են թողել հայ ժողովրդին: Թարգմանիչները անհոն սիրով սիրել են մեր Ս. Նկեղեցին, մեր Հայրենիքը, ժողովուրդը, և իրենց գրական ստեղծագործություններում արտացոլել են հայ ժողովրդի հավատի և հոգու մեծությունը, նրա հերոսական պայքարը, նրա բաղձանքներն ու երազները լավագույն ապագայի նկատմամբ:

Թարգմանիչ վարդապետների գրական, պատմական, կրոնաշունչ և հայրենաշունչ երկերը դարերով ոգևորել ու դաստիարակել են հայ սերունդներին: Նրանք՝ թարգմանիչ վարդապետները, երգ ու երազ, լույս ու ճանապարհ են ցույց տվել հայ ժողովրդին՝ նրա պատմության մոռյլ և անարև օրերին: Նրանք հերոսական շունչ են դրել հայության սրտի և հոգու մեջ և զարժրել նրան անպարտելի, տոկուն և արի՛ գայիբ բոլոր ջրհեղեղների՝ և փոթորիկների դեմ:

Թարգմանիչ վարդապետների ստեղծագործած գրականությունը մի կազմակերպող, ոգեշնչող ուժ է հանդիսացել հայ ժո-

դողմրդի կյանքում, որը հանուն մեր նվիրակալի հավատի և արա սրբութեանս, հասուն Հայրաբերի և մեր հողեր արծնքների, մղն է հայ ժողովրդին դավր հարուստ սարտրոսություն:

Իրի ու դպրութեան, լուսավորության և մշակույթի ազատամար մըշտ բաց է եղել հայ ժողովրդի ազատատու ու լուսաբարախ հողին, հազարամյակների ընթացքում: Ահա թե ինչու մեր ժողովրդի զգացմունքները և գրտակցության առաջ, սրբորի շարքս ա հասկնլ նաև հայ ժողովրդի լուսավորության գործին նվիրված գըըը մշակներն ու մտքի վաստակավորները:

Հայ գիրն ու գրականությունը միշտ հանդիսացել են հայ ժողովրդի ազգային գոյության պահպանման հզոր ազդակներից մեկը:

Իարեր շարունակ հայոց մեծասքանչ լեզուն, մեր հարուստ ու բազմաժանր գրականությունը, քաղաքականապես անշատ և օտար միջավայրերում ապրող հայ ժողովրդի պանդուխտ բնկորների համար հանդիսացել են համազգային միության, ընդհանրության ամենամեծ գործոնները:

Անցել դնացել են մեր սուրբ թարգմանիչ վարդապետները: Նրանք պատվով և սրբությանը են կատարել իրենց պարտքը հայ ժողովրդի, եկեղեցու և Հայրենիքի հանդեպ: Նրանք դնացել են, բայց մնացել է նրանց անմահ գործը:

Սուրբ թարգմանիչ վարդապետների գործը շարունակելու են կոչված մեր ճեմարանների ուսանողները, թարգմանչաց ողով, շնչով, օրինակով և ուղիով:

Թարգմանչաց խնկելի հիշատակը լավագույնս հարգելու և պահելու միջոցն է՝ սիրել հայ գիրն ու գրականությունը այնպես, ինչպես նրանք սիրեցին, ծառայել Հայ Սկեղեցուն, հայ ժողովրդին և Հայրենիքին այնպես, ինչպես սուրբ թարգմանիչները իմացան ծառայել:

Թո՛ղ միշտ վառ ու պայծառ մնա նրանց անթառամ հիշատակը հայ սերունդների երախտագետ սրտում:

Ճեմարանի առաջին դասարանի ուսանող Նուպար Պալյանը և երրորդ դասարանի ուսանող Վարուժան Առաքելյանը խորոնկ հուզումով և ապրումով արտասանեցին, առաջինը Սողոմոն Տարնեցու «Մաշտոցի գերեզմանի մոտ» բանաստեղծությունը, իսկ երկրորդը՝ Վահան Թեքեյանի «Տաղ գրարարին» քերթվածը: Ապա ճեմարանի երգչախումբը հաջողությամբ երգեց քառաձայն «Ո՛վ մեծասքանչ»-ը: Ճեմարանի ուսանողության անունից թարգմանիչ վարդապետների հիշատակին նվիրված գրավոր ուղերձի ընթերցումով հանդես եկավ առա-

ջին լսարանի ուսանող բարեշնոր: Կարապետ սարկավազ Պենկլյանը:

Ախօր Ս. Էջմիածնի Հոգևոր ճեմարանը, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հովանու ներքև, մի անգամ ևս է պանծացնում մեր մեծ թարգմանիչ վարդապետների՝ Ս. մեսրոպ Մաշտոցի, Սղիշնի, Մովսես Կերթողի, Դավիթ Անհաղթ փիլիսոփայի, Գրիգոր Նարեկացու և ներսես Շնորհալու պայծառ հիշատակը: Մեծ և անգնահատելի է նդել սուրբ թարգմանիչ վարդապետների երախտիքը հայկական մշակույթի ստեղծման և զարգացման բնագավառում:

Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ, 5-րդ դարի առաջին քառորդին, իրենց ամբողջ ուշագրությունը կենտրոնացնում են հայ գիր ու գրականություն ստեղծելու և զարգացնելու մեծ գործի վրա: Օրեցօր թուլանում էր Հայաստանի քաղաքական և տնտեսական կյանքը: Հայ ժողովուրդը թողնվել էր բախտի քմահաճույթին: Ժամանակի մեծ հայրենասեր մարդկանց համար օրվա հրատապ խնդիրն էր դարձել փրկել հայ ժողովրդի ֆիզիկական գոյությունը ձուլման ահավոր վտանգից:

Ս. Մեսրոպի անդուլ ջանքերով ստեղծվում է հայ գիրը, և, ինչպես ասում է Ս. Մեսրոպի վարքագիր Կորյունը՝ «Ճայնմ ժամանակի երանելի և ցանկալի աշխարհն Հայոց անպայման սքանչելի լինէր»:

Սեփական հայ գիր և գրականություն ունենալուց հետո, զարթնեց հայ ժողովրդի հոգում ազգային ինքնագիտակցությունը: Սկսվեց մշակութային, գրական բուռն գործունեություն: Ս. Սահակ Պարթև Հայրապետը, նստած վաղաբշտապետում և շրջապատված մի խումբ հայրենասեր ու հավատավոր թարգմանիչ վարդապետներով, թարգմանեց Աստվածաշունչը, որը մինչ այդ Հայոց եկեղեցում կարդացվում էր հունարեն և ասորերեն լեզուներով: Իսկ Ս. Մեսրոպ մի խումբ աշակերտների հետ շրջում էր ամբողջ երկիրը, Հայաստանի զանազան գավառներում բաց էր անում դպրոցներ և մեր երկրի շրջա անկյուններից ուսումնատենչ պատանիներ էին հավաքվում այդ դպրոցներում:

Որո՞նք էին մեր մյուս թարգմանիչ վարդապետները:

Ահա եղիշեն՝ մեծ հայրենասերը և զգայուն բանաստեղծը, մասնակիցն ու ակնատեսը Ավարայրի դաշտում, 451 թվականի առաջին ազատագրական պայքարին, երբ հայ ժողովուրդը, հանուն Հայաստանյայց եկեղեցու գոյության, հանուն հայ հավատի, հանուն Հայրենիքի ազատության վե՛հ գազափարձների, իջել էր կովի դաշտ՝ պարսիկների դեմ մարտնչելու:

Վարդանանց պատերազմը եղել է ու կմնա
րնգմիշտ պանծալի էջը հայոց պատմու-
թյան:

5-րդ դարու վերջերին ապրում և ստեղ-
ծագործում է մեր հայոց պատմահայրը՝
Մովսես ևորենացին, որի գրած «Հայոց
պատմությունը» հայ ժողովրդի համար եղել
է երկրորդ Աստվածաշունչը:

Դավիթ Անհաղթ փրկիստփան, իր բազ-
մակողմանի կրթությամբ և խորունկ գիտու-
թյամբ գերազանցելով ժամանակի բոլոր
փրկիստփաներին, արժանացել է «եռամեծ,
անհաղթ» կոչմանը:

10-րդ դարում հայ հոգի վրա ծլում է մի
նոր ծառ, նոր հանճար, որը մի գրուի
բարձրացնում է հայ բանաստեղծությունը:
Դա հրաշքով բուսած հրաշք Գրիգոր Նարե-
կացին էր: Նրա «Մատենան ողբերգութեան»-ը
համաշխարհային գրականության փառքե-
րից մեկն է, իսկ տաղերը հայ քնարերգու-
թյան լավագույն նմուշներն են հանդիսա-
նում:

Ահա և Ներսես Շնորհալին, մեծ հայրե-
նասերը և ուղղափառության ջերմ պաշտ-
պանը, մեր Եկեղեցու քաղցրաձայն սոխա-
կը: Նա թողել է շատ հարուստ և բազմա-
ժանր գրական վաստակ, որի ամեն մի
տողի խորքում իր շունչն ու ոգին կան ան-
թելված:

Մեր մեծ թարգմանիչ վարդապետները
կատարեցին իրենց պարտքը Հայաստան-
յայց Առաքելական Եկեղեցու և նրա ժողո-
վրդի հանդեպ:

Դարեր շարունակ և մինչև այժմ էլ հա-
յոց լեզուն ու գրականությունը, աշխարհով
մեկ ցիր ու ցան եղած հայ ժողովրդի հա-
մար, եղել են աղքատահպանման կարևոր
գործոններից: Հայ ժողովուրդը զանազան
խոչընդոտների հանդիպեց, կոտորակվեց, հա-
լածվեց, ախուսամենայնիվ նա աչքի լույսի
նման պահեց, պահպանեց, աճեցրեց, զար-
գացրեց ու մինչև մեր օրերը հասցրեց իր
«մեծասքանչ» լեզուն և գիրն ու գրականու-
թյունը:

Մեր Ս. Եկեղեցու կամարների տակ և
սուրբ թարգմանիչ վարդապետների երախ-
տագետ աշակերտներին սրտում միշտ վառ ու
պայծառ կմնա նրանց նվիրական հիշա-
տակը:

Երկրորդ դասարանի ուսանող Տիգրան
Ուրուշյանը հաջողությամբ արտասանեց Ն.
Չարյանի «Հայոց լեզուն», որից հետո դաշ-
նամտրի վրա երրորդ դասարանի ուսանող
Գրիգոր Նկրուշյանը մեծ հաջողությամբ
նվազեց Շոպենի էտյուդը, արժանանալով
ունկնդիրների գնահատանքին և ջերմ ծափա-
հարություն:

Այս խոսք տալով Տ. Նիդիե արևելախ-
կալու Տերտերյանը:

«Մեր թարգմանիչ վարդապետները աղա-
տաղեցին հայ միտքը հույն և ասորի մտքի
լուծեն, թարգմանեցին Ս. Գրքը, ստեղ-
ծեցին հայ գրականությունն ու ծեսը, ձեա-
կերպեցին մեր հոգիին միությունը: Երկու
կրակներ կային վառված անոնց հոգիին՝
մեջ՝ սեր զեպի կրոնը և սեր զեպի ազգը:
Երկու ներքոր ուժեր անդուլ կարծարծեին
այդ կրակները՝ ցեղին հանճարը և սուրբ
նվիրումը գերագույն ճշմարտություններու
նկատմամբ:

Սուրբ թարգմանչաց բուստ փաղանգին
մեջ կմխանան ո՛չ միայն հավատքը, միտքն
ու սիրտը հայ ժողովրդին, այլ նաև սրբա-
ղան գրականության այն արդյունքները,
որոնցմով պիտի կատարվեր հայ մտածու-
մին շենքը իր պլատվոր սեւերով և սրբա-
տաշ երեսներով:

Մեսրոպի գերեզմանին մտան ենք: Այդ
գերեզմանը, խոնարհ կամ փարթամ, սկիզբն
է մեր մշակույթին և հուշարձանը մեր մտքի
և հոգիի բարիքներուն: Նիս կուզենք հար-
զել սրբազան այդ շիրիմը, հավատարիմ
մնանք իր ժառանգության:

Վա՛յ այն ժողովրդին, որ երկրորդ անգամ
կմեռցնե իր մեռելները:

Փ. Սեֆգենյանը իր բազմր ու թովիչ ձայ-
նով մենեբդեց «Գիշերն անուշ է» և «Կանձ-
րեկ, տղաս» (երաժշտությունը՝ Հրանտ
Գևորգյանի), որից հետո երրորդ դասարանի
ուսանող Պողոս Բաբելյանը գեղեցկորեն
երգեց «Հայաստան, երկիր դարխտավայր»
երգը:

Հանդեսի վերջում, բուռն ծափահարու-
թյունների տակ, թարգմանչաց հիշատակին
նվիրված այս գրական-գեղարվեստական
երեկույթի փակման խոսքն ասաց Նարին Ս.
Օժուրյուն Վեհափառ Հայապետը:

«Դարերե ի վեր հայոց բոլոր կարողի-
կաները իրենց օրհնությունը բերած են Ս.
Մեսրոպի հիշատակին: Այժմ հերքը մերն է.
Մենք երջանիկ ենք այսօր Մեր ամենաշեմ
օրհնությունը բերելու այս քննեն մեծ վար-
դապետին:

Օրհնություն և փա՛ռֆ անո, որ լույսի
հաճապարնը բացավ մեր ժողովրդին և
կյանքի անսպառ աղբյուր հանդիսացավ
մինչև մեր օրերը, հակառակ բազում դժվա-
րություններու: Եվ մեր ժողովուրդը մնաց
կենդանի: Մեր օրհնությունը կբերենք հայ
գրին ու մագաղաքին և բոլոր սուր բարգ-
մանիչներուն: Օրհնություն հայ հին և նոր
մատենագրության բոլոր մշակներուն, բո-
լոր անոնց, որոնք մեր օրերում այ կստեղ-
ծագործեն ու կձաղկեցնեն հայ գրականու-

բյունը Հայրենիքին ենք և Հայրենիքին դուրս: Օրհնությո՛ւն մանավանդ հայ դպրության և կրթական մշակներուն, նաև անոնց, որոնք իրենց ուսուցիչներուն շուրջը հավաքված կտրվին «հերոսական լեզուների հերոս եղբայր հայոց լեզուն»: Այդ մեծամանչ հերոս լեզուն այսօր կանի և կծաղկի մեր Հայրենիքին մեջ, ու արտասանմանի այն կեղրուններուն մեջ, ուր հայ դպրոցներ կմանկացնեն հայոց այլևեր լեզուն հայ մանուկներու շրջներուն վրա:

Կարևոր տեղ կգրավեն արդի հայ դպրության մեջ մեր շոք հոգևոր վարժարանները՝ էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանը, Երևանի Ժառանգավորաց վարժարանը, Անրիկասի Դպրեվանը և Կոստանդնուպոլսո Դպրեվանը: Այս շոք լույսի վառարան-

ները կմիանան մեր բոլոր դպրոցներուն և կկազմեն կենդանի ամբողջ մը, ուր կդարբերվի հայ լեզուն և հայ գիտակցությունը՝ ի փառս Մեսրոպի և հայ ժողովրդին: Վրստան ենք, որ Ճեմարանը իր պատվավոր տեղը պիտի գրավե հայ լեզվի ուսուցման և ծաղկման հանապարհին վրա: Կօրհենենք մեր Ճեմարանի ուսուցչական կազմը և ուսանողները և կմաղրենք, որ անոնք արժանի ժառանգորդները ըլլան Ս. Մեսրոպի ոգիին: Ամենք:

Ապա Ճեմարանի երգչախումբը հանդիսավորությամբ երգեց թիմայական «Հայր մեր»-ը:

Հանդեսը վերջացավ Նորին Ս. Օծուխյուն վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ և «Պահպանիչ»-ով:

